

ΑΠΟΣΤΟΛΟΚΑ ΑΝΔΡΕΑ Ο ΠΡΩΤΟΚΛΗΤΟΚ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

ΒΙΟΣ, ΙΕΡΑΠΟΣΤΟΛΙΚΗ ΔΡΑΣΗ ΚΑΙ Ο ΜΑΡΤΥΡΙΚΟΣ ΘΑΝΑΤΟΣ ΤΟΥ

Εἶναι, ὄντως, δυσχερέστατο ἐγχείρημα ἡ προσπάθεια συγγραφῆς τοῦ βίου καί τῆς δράσεως τοῦ Ἀποστόλου Ἀνδρέου, λόγῳ ἐλλείψεως ἐπαρκῶν αὐθεντικῶν πληροφοριῶν καί τῶν περιορισμένων ἀκριβῶν καί ἀδιαμφισβητήτων ἱστορικῶν πηγῶν καί αὐτό εἶναι γνωστό σέ ὅσους ἐπεχείρησαν ἢ προτίθενται νά τό ἐπιχειρήσουν.

Οἱ προερχόμενες ἀπό τήν Κ. Διαθήκη, τά Εὐαγγέλια καί τίς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων, πληροφορίες εἶναι δυστυχῶς ἐλάχιστες καί ἔτσι τό ἀγιογραφικό ὕλικό εἶναι ἀνεπαρκές καί μηδαμινό γιά νά γίνει ἐπί τῆ βάσει αὐτοῦ σύνθεση καί ἱστορηση τοῦ βίου καί τῆς δράσεως τοῦ Ἀποστόλου Ἀνδρέου.

Τοῦτο εἶναι εὐεξήγητο, γιατί σκοπός τῶν βιβλίων τῆς Κ. Διαθήκης ἦταν καί εἶναι ἡ καταγραφή τοῦ σωτηριώδους χριστιανικοῦ μηνύματος τοῦ Θεανθρώπου καί ὄχι ἡ συλλογή καί πλήρη καταγραφή ἱστορικῶν πληροφοριῶν, τῶν προσώπων καί τῶν γεγονότων τῆς ἱεραῆς ἱστορίας τῆς πίστεώς μας καί δέν ἔχουν βιογραφικό σκοπό γι' αὐτό οἱ πληροφορίες πρὸς τήν κατεύθυνση αὐτή εἶναι περιορισμένες.

Ἔτσι, οἱ γνώσεις μας γιά τό βίο καί τή δράση τοῦ Ἀποστόλου Ἀνδρέου προέρχονται ἀπό τή γενικότερη παράδοση τῆς Ἐκκλησίας, τό Μαρτυρολόγιο Κωνσταντινουπόλεως, καί στηρίζονται στό περιεχόμενο τῶν κειμένων τῆς ἀπόκρυφης ἐξωβιβλικῆς γραμματείας. Αὐτά βεβαίως μέ τόν κατάλληλο συνδυασμό τῶν πληροφοριακῶν στοιχείων τους παρέχουν τή δυνατότητα ἰστορήσης καί καταγραφῆς τῶν σημαντικῶν γεγονότων, τά ὅποια ἀναφέρονται στό βίο καί τή δράση τοῦ Ἁγίου. Ἄλλ' ἐπειδή μέ τόν τρόπο αὐτό ἡ παράδοση αὐτή καθίσταται ὁ κύριος φορέας πληροφόρησης θά πρέπει ἡ χρήση τῶν συγκεκριμένων πληροφοριακῶν στοιχείων τῶν κειμένων τῆς ἐξωβιβλικῆς γραμματείας νά γίνεται μέ ἰδιαίτερη προσοχή, δεδομένου ὅτι αὐτά προέρχονται ἀπό Γνωστικούς συγγραφεῖς τοῦ α' καί ἀρχῶν τοῦ β' αἰῶνος¹. Καί ἐπί πλέον θά πρέπει ἡ ἐπιλογή τῶν σχετικῶν ἀναφορῶν τους γιά τόν Ἀπόστολο Ἀνδρέα νά ἐναρμονίζεται ἀπολύτως μέ τόν ἰδιαίτερο χαρακτήρα τοῦ περιεχομένου τῶν βιβλικῶν κειμένων μετά, βεβαίως, ἀπό τίς ἀπαραίτητες ἀλλαγές καί τίς ἀναγκαῖες προσαρμογές τους πρὸς αὐτόν, ὥστε νά διαμορφωθεῖ τελικά ἡ κεντρική μορφή τῆς προσωπικότητος τοῦ Ἀποστόλου Ἀνδρέου.

Μέ βάση λοιπόν τά δεδομένα τῶν παραπάνω ἔργων ἤτοι τῶν πενιχρῶν εἰδήσεων τῆς Κ. Διαθήκης καί τῶν διαφόρων πληροφοριῶν τῆς γενικότερης παράδοσης καί τῆς ἐξωβιβλικῆς γραμματείας θά ἐπιχειρηθεῖ νά ἐκτεθοῦν τά τοῦ βίου καί δράσεως τοῦ Ἀποστόλου Ἀνδρέου.

1. Βλ. Γ. ΠΑΤΡΩΝΟΥ, Ὁ Ἀπόστολος Ἀνδρέας κατὰ τὴν Καινὴ Διαθήκη μέ ἀναφορὰ στὰ Ἀπόκρυφα, Πρωτοκλήτεια 1996-1997, Ἀθῆναι 1998 (Ἱ. Μητρόπολις Πατρῶν – Ἱ. Ναός Ἁγίου Ἀνδρέου) 21-40, σ. 23.

ΑΓΙΟΓΡΑΦΙΚΑ ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΙΑ ΤΟΝ ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΑΝΔΡΕΑ

Τὰ Ἀγιογραφικά ιστορικά στοιχεία γιά τή προσωπικότητα τοῦ Ἀποστόλου Ἀνδρέου προέρχονται ἀφ' ἑνός ἀπό τά Συνοπτικά Εὐαγγέλια, τοῦ Ματθαίου, Μάρκου καί Λουκᾶ, στά ὁποῖα γίνεται ἀπλῶς ἀναφορά τοῦ ὀνόματος Ἀνδρέα στούς καταλόγους τῶν μαθητῶν τοῦ Ἰησοῦ, ἡ συγγενεία του μέ τόν ἀδελφό του Πέτρο, ὁ τόπος τῆς καταγωγῆς του, ἡ Βηθσαϊδᾶ τῆς Γαλιλαίας σέ ὀλίγες περιπτώσεις, καί οἱ ἐπαγγελματικές ἐνασχολήσεις τῶν δύο ἀδελφῶν μέ τήν ἀλεία². Περισσότερες καί πιό ἐνδιαφέρουσες ἀναφορές γίνονται στό τέταρτο Εὐαγγέλιο τοῦ Ἰωάννη, στό ὁποῖο ἀναμφίβολα θεωρεῖται μαζί μέ τόν ἀδελφό του Πέτρο, πρῖν γίνει μαθητής τοῦ Ἰησοῦ, ἀρχικά ὡς μαθητής τοῦ Ἰωάννου Βαπτιστή³. Ἐπίσης ἡ ἀναφορά μέ ἰδιαίτερη σημασία τοῦ ὀνοματός του στήν περίπτωση τῆς παρεμβάσεώς του στό θαῦμα τοῦ πολλαπλασιασμοῦ τῶν δύο ἰχθύων καί τῶν πέντε ἄρτων⁴, στήν ὁποῖα ὁ Ἀνδρέας μαζί μέ τόν

2. Μτθ. 4,18· 19,2· Μρκ. 1,16· 1,29· 3,18· 13,3· Λκ. 6,14.

3. Ἰω. 1,40.

4. Ἰω. 6,8.

Φίλιππο διαδραματίζουν ενεργό ρόλο, όπως και στην άλλη περίπτωση, όταν ομάδα μερικῶν Ἑλλήνων ἀνεζήτησαν νά γνωρίσουν τόν Ἰησοῦ, ἀπευθύνθηκαν στό Φίλιππο, ἐκεῖνος κατέφυγε στόν Ἀνδρέα γιά νά μεσολαβήσουν στόν Ἰησοῦ γιά τήν συνάντησή του μέ τούς Ἑλληνας⁵. Ἀφ' ἑτέρου ἀπό τίς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων τοῦ Λουκᾶ γίνεται μιᾶ μόνο ἀναφορά τοῦ ὀνόματός του στό σχετικό κατάλογο⁶.

Ὅλα τά ὑπόλοιπα πληροφοριακά στοιχεῖα γιά τήν ἱεραποστολική δράση τοῦ Ἀνδρέα, τό μαρτυρικό θάνατό του, τή μετακομιδή τῶν λειψάνων κ.λπ., προέρχονται ἀπό τήν παράδοση τῆς Ἐκκλησίας, τό εἰδικό Μαρτυρολόγιο Κωνσταντινουπόλεως καί ἀπό τά Ἀπόκρυφα ἐξωβιβλικά κείμενα⁷.

Βιογραφικά στοιχεῖα ἐκ τῆς Ἀγίας Γραφῆς. Εἰδικότερα, τά πληροφοριακά στοιχεῖα, πού προέρχονται ἀπό τά βιβλία τῆς Κ. Διαθήκης, ὅπως ἤδη ἀνεφέρθη, εἶναι ἐλάχιστα καί δέν ἐπαρκοῦν γιά νά δώσουν μιᾶ ὀλοκληρωμένη εἰκόνα τῆς προσωπικότητος τοῦ Ἀπ. Ἀνδρέου. Καί ἐνῶ πρῖν ἀπό τήν Πεντηκοστή παρουσιάζεται νά ἀναπτύσσει δραστηριότητα μεταξὺ τῶν μαθητῶν τοῦ Ἰησοῦ, μετά τήν Πεντηκοστή δέν ὑπάρχει καμμία σχετική πληροφορία, παρά μόνο ὅτι παρευρίσκεται στήν ἐκλογή τῶν ἑπτὰ διακόνων⁸ καί ἔκτοτε ἀπουσιάζει ἐντελῶς τό ὄνομά του ἀπό τά βιβλία τῆς Κ. Διαθήκης⁹. Χα-

5. Ἰω. 12,22.

6. Πρξ. 1,13.

7. Βλ. Γ. ΠΑΤΡΩΝΟΥ, Ὁ Ἀπ. Ἀνδρέας, σ. 23.

8. Πρξ. 6,2.

9. Βλ. Π. ΤΡΕΜΠΕΛΑ, Ὁ Ἀπόστολος Ἀνδρέας, βίος, Δραῖσις καί Μαρτύριον αὐτοῦ ἐν Πάτραις, Ἀθήναι 2004, σ. 25. Γ. ΠΑΤΡΩΝΟΥ, «Ὁ Ἀπόστολος Ἀνδρέας ὡς οἰκουμενικός διδάσκαλος» ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ ΚΑΙ ΟΙΚΟΥΜΕΝΗ, Χαριστήριος τόμος πρὸς τιμὴν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου ΒΑΡΘΟΛΟΜΑΙΟΥ Α', Ἀθήνα 2000, (153-181) σ. 153. Ι. ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΥ,

ρακτηριστικό είναι ότι για την μετά την Πεντηκοστή περίοδο δέν υπάρχει καμμία σχετική αναφορά για τη δράση ούτε για τους έννέα εκ των δώδεκα μαθητών του Κυρίου.

Από τις πληροφορίες της Κ. Διαθήκης διαπιστώνεται ότι ο Ἀπόστολος Ἀνδρέας ήταν ἀδελφός του Πέτρου, υἱός του Ἰωνᾶ¹⁰, και καταγόταν από την Βησθαϊδᾶ της Γαλιλαίας¹¹, πού εὑρίσκεται στό ΒΔ ἄκρο τῆς Δυτικῆς ὄχθης τῆς λίμνης Τιβεριάδος, ὄχι πολύ μακριά από τή Ναζαρέτ στήν ὁποία γεννήθηκε και μεγάλωσε ὁ Ἰησοῦς και πάντως πολύ κοντά στήν Καπερναούμ. Ἡ Καπερναούμ ἦταν τότε μιά ἐμπορική και εὐπορη πόλη μέ ἔντονες ἐπιδράσεις πολιτιστικῶν στοιχείων τῆς ἑλληνικῆς σκέψεως και γλώσσας και ὡς τοιαύτη παρεῖχε τή δυνατότητα διακίνησης ἰδεῶν και προσφερόταν για διάλογο διαφόρων ἀπόψεων. Γι' αὐτό και χαρακτηρίστηκε ὡς «Γαλιλαία τῶν ἔθνῶν». Μάλιστα θά πρέπει νά τονισθεῖ ὅτι ἡ Γαλιλαία ὑπῆρξε τό κέντρο ἑναρξης και ἐδραίωσης τῆς δράσεως τοῦ ἱεραποστολικοῦ ἔργου τοῦ Ἰησοῦ και ὅτι στήν περιοχή αὐτή συναντῶνται οἱ πρῶτοι «Ἑλληνίζοντες» μαθητές τοῦ Ἰησοῦ.

Τό ὄνομα Ἀνδρέας, ὡς εἶναι γνωστό, εἶναι καθαρά ἑλληνικό και ἀπαντᾶται συχνά στους ἀρχαίους συγγραφεῖς Ἡρόδοτο, Πλούταρχο, Πausανία και Δίωνα Κάσιο, ἀλλά

¹⁰ Ὁ Ἀπόστολος Ἀνδρέας, *Μαρτύριο και Παράδοση*, Πρωτοκλήτεια 1996-1997, Ἀθήνα 1998, (Ἱ. Μητρόπολις Πατρῶν – Ἱ. Ναός Ἁγίου Ἀνδρέου) σ. 117. Α. ΓΛΑΒΙΝΑ, «Ὁ Ἀπόστολος Ἀνδρέας στήν Παράδοση τῆς Ἐκκλησίας μας» Πρωτοκλήτεια 1996-1997, Ἀθήνα 1998, 41-101, σ. 41.

¹⁰ Κατά τήν παράδοση ὁ Ἰωνᾶς «πιθανῶς νά ἦταν ἀδελφός τοῦ Ἀποστόλου –γενικώτερη ἐδῶ ὁρολογία– Βαρνάβα, ἑλληνικῆς καταγωγῆς, καθ' ὅσον ἦταν «Κύπριος τῷ γένει» (Πρξ. 4,36). Γ. ΠΑΤΡΩΝΟΥ, Ὁ Ἀπόστολος Ἀνδρέας, σ. 24.

¹¹ Ἡ Βησθαϊδᾶ, ἡ ὁποία ἔφερε ἔθνικό ὄνομα, εἶχε γίνει ἑλληνική πόλη μέ ἔντονη προφανῶς ἑλληνική ἐπιρροή στή ζωή τῶν κατοίκων της.

καί στους μεταγενέστερους. Ἐπίσης ἑλληνικό εἶναι καί τό ὄνομα Φίλιππος, φίλος τοῦ Ἀνδρέα καί μάλιστα Μακεδονικό.

Ἡ προτίμηση χρήσεως ἑλληνικῶν ὀνομάτων, βεβαίως, δείχνει μιᾶ συμπάθεια πρὸς τό ἑλληνικό στοιχεῖο καί τόν πολιτισμό, τοῦ ὁποῖου, ὡς ἀνεφέρθη, οἱ ἰσχυρές ἐπιρροές στήν περιοχή τῆς Γαλιλαίας εἶχαν ὡς ἀποτέλεσμα νά ἐνισχύεται ἡ ἄποψη ἐκείνων οἱ ὁποῖοι θεωροῦν ὅτι «ἐκεῖ ἔγινε ἀποδεκτός ὁ εὐαγγελικός λόγος γιατί εἶχε προηγηθεῖ αὐτή ἡ βαθεῖα προεργασία ἀπό τήν ἑλληνική γλῶσσα καί τόν ἑλληνικό πολιτισμό» καί νά δικαιώνεται ὁ ἰσχυρισμός τους ὅτι «ὁ ἑλληνισμός ἔγινε ὄχημα τοῦ Χριστιανισμοῦ. Καί ἐπειδή ὁ Ἑλληνισμός ἀπό τή φύση του εἶναι οἰκουμενικός καί παγκόσμιος, συνέβαλε ἀποφασιστικά καί στήν οἰκουμενικότητα τοῦ Χριστιανισμοῦ ἀπό τά πρῶτα βήματα»¹². Καί ὅπως ἐπισημαίνεται «ἡ ἐπιλογή ἐκ μέρους τῆς οἰκογενείας νά δοθεῖ σέ ἕνα ἀπό τά τέκνα τό ὄνομα Ἀνδρέας δείχνει μιᾶ εὐαισθησία πρὸς τόν ἑλληνικό χῶρο, τήν ἑλληνική σκέψη καί τόν ἑλληνικό πολιτισμό, ἐάν δεχθοῦμε ὅτι ἡ οἰκογένεια αὐτή δέν εἶχε ἀρχικά μιᾶ ἑλληνική προέλευση». Καί πάντως τό γεγονός ὅτι ὁ Ἀνδρέας καί ὁ φίλος καί συμπολίτης του Φίλιππος φέρουν ἑλληνικά ὀνόματα «αὐτό διευρύνει τήν εἰκόνα» πρὸς μιάν κατεύθυνση τήν ἑλληνική κατεύθυνση»¹³ καί τήν ἰσχυρή ἑλληνική ἐπιρροή, τήν ὁποία εἶχε ὑποστή ἡ γεννέτηρα τους πόλη Βησθαῖδᾶ. Οἱ Ἰουδαῖοι, ἀφ' ὅτου οἱ Ἑλληνας κατέκτησαν τήν Παλαιστίνη μέ τόν Μ. Ἀλέξανδρο, ἐλάμβανον ἑλληνικά ὀνόματα ἢ μετέτρεπαν τά ἰουδαϊκά καταλλήλως σέ ἑλλη-

12. Ἰω. 1,44. Π. ΧΡΗΣΤΟΥ, Ὁ Ἀπόστολος Ἀνδρέας, «Ἐκκλησία» 27 (1950) 386. Βλ. Π. ΤΡΕΜΠΕΛΑ, Ὁ Ἀπόστολος Ἀνδρέας, σ. 16. Γ. ΠΑΤΡΩΝΟΥ, Ὁ Ἀπόστολος Ἀνδρέας, σ. 24-25.

13. Γ. ΠΑΤΡΩΝΟΥ, Ὁ Ἀπόστολος Ἀνδρέας, σ. 24.

κά, όπως Ίάσων, Ίώσηπος – αντί Ίωσήφ, Μενέλαος, οί έπτά διάκονοι τής Έκκλησίας τών Ίεροσολύμων είχον έλληνικά όνόματα, Φίλιππος, Πρόχορος, Νικάνωρ, Τίμων, Παρμεναΐς, Νικόλαος, Στέφανος.

Ό Άνδρέας, όπως και ό αδελφός του Πέτρος, δέν φαίνεται νά έγνώριζαν πολλά γράμματα και ούτε νά είχαν μιá ευρύτερη παιδεία, χωρίς αυτά νά τούς έμποδίσουν νά αναδειχθούν κήρυκες του Χριστιανικού μηνύματος μέ οικουμενικές διαστάσεις. Έγνώριζαν όμως πολύ καλά τήν έλληνική γλώσσα, όπως αυτό άποδεικνύεται τόσο από τήν όλη δραστηριότητά τους, αλλά και από τά έργα τους, τίς τρεις έπιστολές του Πέτρου, πού είναι γραμμένες στήν έλληνική γλώσσα, τό κήρυγμα τους πού επίσης έγινε στήν έλληνική γλώσσα και τίς έπικοινωνιακές σχέσεις τους μέ τόν κόσμο, πού ήταν άμεσες¹⁴. Έγνώριζον επίσης τήν έβραϊκή, πού ήταν ή γλώσσα τών Γραφών και άσφαλώς τήν άραμαϊκή, πού ήταν ή καθημερινή όμιλουμένη γλώσσα. Έτσι ή ευρύτερη γλωσσομάθειά τους τούς παρείχε τή δυνατότητα έκφρασης και έπικοινωνίας όχι μόνο μέ τή λαϊκή καθημερινότητα, αλλά και «προσέγγισης τών ρευμάτων και τάσεων τής κοινωνίας και διατύπωσης τών έννοιών στά πολιτιστικά δεδομένα τής εποχής τους»¹⁵.

Άκόμη, από τίς πηγές δέν υπάρχουν πληροφορίες ότι ό Άνδρέας και ό Πέτρος έκαναν κάποιες σπουδές sé θεολογικές ή ιερατικές σχολές τών Ίεροσολύμων, ούτε φαίνεται νά είχαν κάποια ολοκληρωμένη θεολογική ή κλασική παιδεία, ιουδαϊκή ή έλληνική. Μάλιστα στίς Πράξεις τών Άποστόλων όλοι οί μα-

14. Π. ΤΡΕΜΠΕΛΑ, Ό Άπόστολος Άνδρέας, σ. 16. Γ. ΠΑΤΡΩΝΟΥ, Ό Άπόστολος Άνδρέας, σ. 26.

15. Γ. ΠΑΤΡΩΝΟΥ, Ό Άπόστολος Άνδρέας, σ. 26.

θητές του Ἰησοῦ χαρακτηρίζονται ὡς «ιδιωῶτες» καί «ἀπαίδευτοι»¹⁶. Ἀπό αὐτά δημιουργήθηκε «ἡ ἐντύπωση ὅτι ὅλοι οἱ μαθητές του Ἰησοῦ ἦταν ἀγράμματοι καί χαμηλῆς κοινωνικῆς καί οικονομικῆς προέλευσης». Αὐτό ὅμως δέν σημαίνει ὅτι δέν ἐγνώριζαν καθόλου γράμματα, ὅτι ἦταν τελείως «ἀπαίδευτοι», ὅτι δηλαδή ἦταν κάποιοι ἀπλοῖ, καί ἀμόρφωτοι ψαράδες, κάποιοι φτωχοί μεροκαματιάρηδες τῆς καθημερινῆς ζωῆς καί δέν εἶχαν καμμιά ἀκαδημαϊκή παιδεία καί μόρφωση, ὅπως κοινῶς πιστεύεται¹⁷.

Ἀπλῶς «δέν ἦταν καθιερωμένοι καί ἐξ ἐπαγγέλματος Ραββῖνοι καί διδάσκαλοι τοῦ Μωσαϊκοῦ Νόμου καί δέν ἐκπροσωποῦσαν τήν ἐπίσημη γραμμὴ τῆς ομάδας τῶν Γραμματέων τοῦ θρησκευτικοῦ καί ἐρμηνευτικοῦ χώρου... Πάντως, αὐτό πού εἶναι βέβαιο καί μπορεῖ νά ὑπογραμμισθεῖ χωρὶς δισταγμό, εἶναι τό γεγονός ὅτι οἱ μαθητές του Ἰησοῦ δέν εἶχαν μιὰ συγκεκριμένη καί ὀλοκληρωμένη παιδεία, εἴτε καθιερωμένης ἰουδαϊκῆς πρακτικῆς εἴτε ἑλληνικῆς προέλευσης». Ἄλλωστε στά Συνοπτικά Εὐαγγέλια καί ἰδίως στό Εὐαγγέλιο τοῦ Λουκᾶ¹⁸ δίνεται μιὰ ἄλλη εἰκόνα τῶν μαθητῶν, κατά τήν ὁποῖα «ἐμφανίζονται ὡς ἰδιοκτῆτες πλοίων μέ ὑπαλληλικό προσωπικό καί οἱ ὁποῖοι σέ συνεταιρική βάση, μαζί μέ τούς υἱούς τοῦ Ζεβεδαίου ἐχμεταλλεύονταν τόν θαλάσσιο πλοῦτο τῆς Τιβεριάδος» κατά τόν Γ. Πατρώνο¹⁹.

Διότι ἀλλιῶς δέν θά μπορούσε νά ἐξηγηθῆ, εὐκόλα, τό γεγονός ὅτι π.χ. ὁ Πέτρος ἦταν συγγραφέας ἐπιστολῶν, τῶν

16. Πρξ. 4,13.

17. Γ. ΠΑΤΡΩΝΟΥ, Ὁ Ἀπόστολος Ἀνδρέας, σ. 27.

18. Λκ. 5,10.

19. Γ. ΠΑΤΡΩΝΟΥ, Ὁ Ἀπόστολος Ἀνδρέας, ὡς οἰκουμενικός διδάσκαλος σ. 162-163.

όποιων τό περιεχόμενο ἀποδεικνύει ὅτι κατεῖχε μία οὐσιαστική ἐκκλησιοκεντρική θεολογία, ὅτι ἦταν γνώστης τῶν ἱερῶν πηγῶν, ὅτι κατέστη βασικός καί κορυφαῖος κήρυκας τοῦ Χριστιανικοῦ μηνύματος τῆς σωτηρίας καί διαμορφωτής τῆς ἰουδαιοχριστιανικῆς παραδόσεως καί θεολογίας.

Ἄν πράγματι ὅλοι οἱ μαθητές ἦταν ἀγράμματοι καί ἀπαίδευτοι τότε μπορεῖ δύσκολα νά ἐξηγηθῆ τό γεγονός ὅτι ὁ Εὐαγγελιστής Ἰωάννης εἶναι συγγραφέας τοῦ τετάρτου Εὐαγγελίου, τοῦ πλέον πνευματικοῦ, τῶν τριῶν Ἐπιστολῶν κ.ἄ., ὅτι εἶναι ἄριστος γνώστης τῆς ἐλληνικῆς σκέψεως καί τῆς Πυθαγορείου φιλοσοφίας, τίς ὁποῖες προφανῶς, ἂν δέν ἐγνώρισε ἀπό ἄμεσο μελέτη ἐλληνικῶν κειμένων, ἐμμέσως ἦταν ἐνήμερος τῆς ἐλληνικῆς σκέψεως διά τοῦ πλατωνιστῆ φιλοσόφου καί ἐλληνιστῆ Φίλωνος τοῦ Ἰουδαίου, τόν ὁποῖο ἐγνώριζε καλά. Ἐπειτα ἡ περί Λόγου θεολογία τοῦ Ἰωάννη, στόν πρόλογο τοῦ Τετάρτου Εὐαγγελίου του, προϋποθέτει ὅπωςδήποτε τή γνώση τῆς ἀντίστοιχης περί λόγου φιλοσοφίας τοῦ Πλάτωνος καί Φίλωνος. Τό ἐνδιαφέρον γιά τήν ἐλληνική σκέψη καί πολιτισμό καί ἡ γνώση τῶν φιλοσοφικῶν ἰδεῶν τῶν ἐλλήνων φιλοσόφων εἶναι δηλωτικά τῆς οἰκουμενικῆς προοπτικῆς τῆς χριστιανικῆς διδασκαλίας, ὅπως εἶναι καί οἱ ἀνάλογες ἀναφορές τῶν Πράξεων τῶν Ἀποστόλων στίς ὁποῖες δηλώνεται ἡ οἰκουμενική προοπτική τοῦ Χριστιανισμοῦ²⁰.

Ὅλοι αὐτοί οἱ προβληματισμοί ἐπιτρέπουν νά ὀδηγηθοῦμε στήν ἀποδοχή τῆς ἀπόψεως ὅτι τόσον ὁ Ἀνδρέας μέ τόν Πέτρο, ὅσον, ἴσως, καί οἱ Ἰωάννης μέ τόν Ἰάκωβο, θά πρέπει νά εἶχαν μᾶλλον ἐπαρκῆ οἰκονομική εὐχέρεια, ὥστε νά μποροῦν νά ἀποκτήσουν ἀνάλογη μόρφωση καί παιδεία.

20. Ἰω. 1,1-18. Γ. ΠΑΤΡΩΝΟΥ, Ὁ Ἀπόστολος Ἀνδρέας, σ. 26-28.

Ἐπιπλέον, ἡ μετέπειτα ἐξέλιξή τους ὡς κήρυκες τῆς χριστιανικῆς διδασκαλίας καί διαμορφωτές θεολογικῶν παραδόσεων, οἰκουμενικοί διδάσκαλοι καί συγγραφεῖς θεολόγοι ἐπιτρέπει νά δεχθοῦμε ὅτι ὁ Ἄνδρέας ἀλλά καί ὁ Πέτρος, ὅπως καί ἄλλοι μαθητές τοῦ Ἰησοῦ, πρέπει νά εἶχαν ἀποκτήσει μία ὑψηλοτέρου ἐπιπέδου παιδεία καί μόρφωση καί ὡς ἐκ τούτου εἶχαν τή δυνατότητα γνώσεως τῶν συγχρόνων πνευματικῶν κινήσεων καί θεμάτων καί προσφορᾶς ἀνωτέρου ἐπιπέδου θεολογικῶν μηνυμάτων²¹. Ἀκόμη, λόγω τῆς καλῆς αὐτῆς μορφώσεώς τους, τῆς ἀσυνήθιστης γλωσσομάθειάς τους καί τῶν γενικώτερων πνευματικῶν ἐνδιαφερόντων τους εἶχαν τήν δυνατότητα νά ἀσχολοῦνται ἐντονώτερα μέ τά πνευματικά καί κοινωνικά ζητήματα τῆς ἐποχῆς τους καί ἐπί πλέον νά εἶναι ἐνημερωμένοι σχετικά μέ τά ἐσχατολογικά προβλήματα τοῦ ἰουδαϊσμοῦ, γιά τίς μεσσαιωνικές ἀναζητήσεις καί ἐλπίδες, γιά τόν ἀναμενόμενο Μεσσία καί ἰδιαίτερα γιά τά θρησκευτικά ἐνδιαφέροντά τους²². Λόγω αὐτῶν ἀκριβῶς τῶν πλεονεκτημάτων τους ἐκινοῦντο μέ ἄνεση μέσα στό πνευματικό καί πολιτιστικό γίγνεσθαι τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ τῆς ἐποχῆς τους καί στό χῶρο τῶν θρησκευτικῶν καί θεολογικῶν διεγερσιῶν. Καί ἀκόμη ὅτι εἶχαν δυνατότητες πρόσβασης στήν ἀνώτερη κοινωνία, ὅπως τοῦτο φάνηκε μέ τήν προσέγγιση τοῦ Πέτρου μαζί μέ τόν Ἰωάννη κατά τίς κρίσιμες στιγμές τῆς συλλήψεως καί δίκης τοῦ Ἰησοῦ. Καί ὅλα αὐτά πιθανῶς συνετέλεσαν ὥστε νά προσελκυσθοῦν ἀπό τό κήρυγμα τοῦ Ἰωάννη Βαπτιστῆ, νά τόν ἀκολουθήσουν καί νά ἀποτελέσουν τόν βασικό κύκλο τῶν στενοτέρων μαθητῶν του καί στή συνέχεια τοῦ ἴδιου τοῦ Ἰησοῦ.

21. Π. ΤΡΕΜΠΕΛΑ, Ὁ Ἀπόστολος Ἄνδρέας, σ. 16. Γ. ΠΑΤΡΩΝΟΥ, Ὁ Ἀπόστολος Ἄνδρέας ὡς οἰκουμενικός διδάσκαλος, σ. 160-162.

22. Π. ΤΡΕΜΠΕΛΑ, Ὁ Ἀπόστολος Ἄνδρέας, σ. 17.